

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

СКОРИК ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 338.45:658.121:330.322

**ОПТИМІЗАЦІЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ
МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ**

Спеціальність 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Тернопіль – 2012

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі менеджменту підприємницької діяльності Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя МОНмолодьспорту України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
ГРИНЧУЦЬКИЙ Валерій Іванович,
Тернопільський національний економічний університет
МОНмолодьспорту України,
завідувач кафедри економіки підприємств і корпорацій

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ДМИТРИЧЕНКО Лілія Іванівна,
Донецький національний університет
МОНмолодьспорту України,
професор кафедри економічної теорії

кандидат економічних наук, доцент
ХОМА Світлана Василівна,
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу МОНмолодьспорту України,
доцент кафедри обліку та аудиту

Захист відбудеться «28» травня 2012 р. о 11 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К58.052.05 в Тернопільському національному технічному університету імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Білогірська, 2 (корпус № 10, зал засідань).

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 56.

Автореферат розісланий «27» квітня 2012 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
к.е.н., доцент

О.А. Сороківська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний стан економічної системи країни характеризується низькою діловою активністю господарюючих суб'єктів, зниженням рівня їх інвестиційної привабливості та скороченням підприємницького сектору. Наростаючий характер агресивності зовнішнього середовища обумовлює падіння обсягів виробництва продукції та зростання затратності її виготовлення в усіх галузях народного господарства, в тому числі у машинобудуванні, розвиток якого визначено пріоритетним напрямком економічного зростання України.

Обмеженість та недоступність фінансових ресурсів змушує підприємства самостійно шукати нові альтернативні форми інвестування. Однією із таких перспективних можливостей розвитку власного бізнесу є використання коштів фонду відшкодування, формування якого вимагає застосування оптимізаційних підходів до побудови амортизації основного капіталу, в основі яких лежить альтернативність вибору методів реалізації амортизаційної політики підприємства.

Проблемам залучення інвестиційних ресурсів у розвиток підприємств машинобудування через удосконалення амортизаційної політики та розширення комплексу інструментів фінансування їх діяльності в сучасних умовах господарювання присвячено наукові праці багатьох вчених-економістів, таких як: Б.М. Андрушків, О.В. Вієцька, А.С. Гальчинського, В. М. Геєць, В.І. Гринчуцький, В. М. Диба, Г.В. Довбиш, Н. В. Довгопол, М. Г. Чумаченко, О. В. Кленін, Т. Д. Косова, В. О. Манакін, В. О. Марченко, Н.П. Москалюк, А.Є. Никифоров, С.В. Онишко, О. О. Орлов, П. А. Орлов, В.О. Парнюк, В. М. Пархоменко, А.Г. Савченко, Л. В. Харакоз, Н. В. Шем'якіна. Досить активно ці проблеми вивчали такі російські вчені, як Г. С. Крохічева, В. А. Проскура, І.Ф. Сеферова, В. І. Ткач та інші.

Однак проблема системності та повноти досліджень у сфері пошуку дієвих механізмів нарахування зносу об'єктів основного капіталу підприємства вирішена недостатньо. Основні дослідження ведуться в площині традиційного бачення сутності та методології амортизаційного процесу, а саме сконцентровані на податковому або бухгалтерському аспектах формування фонду нагромадження відтворення виробничого потенціалу підприємства та розглядають амортизацію основного капіталу опосередковано в контексті формування ефективної економіки в процесі трансформації економічних відносин від централізованих до ринкових форм господарювання.

Незавершеність наукових розробок у даній сфері досліджень проявляється, насамперед, у відсутності загальноприйнятого підходу до розуміння сутності і значення процесу амортизації основних фондів підприємств машинобудування в сучасних умовах господарювання, невизначеність методичних засад побудови та практичної реалізації процесів нарахування зносу основного капіталу. Відсутність інструментарію забезпечення ефективної амортизаційної політики підприємства об'єктивно стримує розвиток економіки країни та не стимулює підвищення добробуту населення, оскільки застосування класичних методів проведення амортизаційної політики в умовах, що змінюються, призводить до послаблення позицій вітчизняних товаровиробників та втрати фінансової стійкості та платоспроможності.

Саме зазначенні проблеми визначають актуальність обраної теми та обумовлюють основну мету і цільову спрямованість дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Черкаського державного технологічного університету на тему «Стратегічне управління ресурсами інституціональними одиницями» (номер державної реєстрації № 0110U000851). Особисто автором проведено дослідження щодо використання багатоваріантного підходу щодо побудови амортизаційних процесів в межах групи та одиниць устаткування з метою прискореного зносу та виведення з експлуатації основних фондів, які найбільше зазнають впливу науково-технічного прогресу та морально старіють.

Мета та основні завдання дослідження. Метою дисертації є розробка теоретико-методичних положень щодо удосконалення амортизаційної політики машинобудівних підприємств на основі застосування оптимізаційного механізму нарахування зносу основного капіталу та використання коштів фонду нагромадження в інвестиційних цілях.

Мета дослідження обумовила необхідність постановки і вирішення таких завдань:

- розкрити сутність та основний зміст категорії «амортизація об'єктів основного капіталу» як ключового інструменту забезпечення ефективної господарської діяльності підприємства;
- дослідити генезис основних підходів до побудови амортизаційних процесів на підприємстві;
- узагальнити основні тенденції здійснення амортизаційної політики, враховуючи особливості розвитку національної економічної системи та досвіду передових країн світу;
- виявити особливості проведення амортизації основного капіталу на підприємствах промисловості з метою обґрунтування запровадження нових підходів до нарахування зносу виробничих об'єктів;
- систематизувати методичні підходи до моделювання амортизаційних процесів на підприємстві, виходячи із способу нарахування зносу об'єктів основного капіталу та можливого кінцевого результату;
- провести моделювання багатоваріантної амортизації основного капіталу на основі життєвого циклу досліджуваного об'єкта;
- розробка базової концепції проектування амортизаційних процесів, враховуючи особливості ринкової форми господарювання;
- побудувати систему вартісної оцінки об'єктів основного капіталу для забезпечення методичної основи проведення проектування процесів амортизації основного капіталу;
- сформулювати організаційний механізм управління амортизаційними процесами на основі чіткого поділу економічних функцій між керівними ланками підприємства.

Об'єктом дослідження виступає амортизаційна політика підприємств машинобудування.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні засади оптимізаційного механізму реалізації амортизаційної політики машинобудівних підприємств в умовах ринкової економіки.

Методи дослідження. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, наведених у дисертації, зумовлений використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема: історико-логічний – для

розкриття генезису поняття амортизації; порівняння – для співставлення основних підходів щодо трактування сутності категорії амортизація основного капіталу підприємства; аналізу та синтезу – для вивчення структурної побудови та функціональних аспектів вирішення задач проведення амортизації основних засобів підприємств; гіпотеза раціональної поведінки – для встановлення залежностей між економічними цілями підприємств та феноменом амортизації основних засобів; метод моделювання – для встановлення чіткої послідовності проведення амортизаційного процесу в системі прийняття управлінських рішень; метод формалізації – для складання алгоритму проведення проектування процесів амортизації об'єктів основного капіталу підприємства; графічний метод – для демонстрації ефективності проведення багатоваріантної амортизації.

Наукова новизна одержаних результатів дисертації полягає у розвитку теоретичних положень оптимізації амортизаційних процесів основного капіталу та розробці рекомендацій щодо формування амортизаційної політики з метою посилення конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкової системи господарювання. Зокрема, в дисертації:

вперше:

– запропоновано економіко-математичну модель оптимізації амортизаційної політики підприємств машинобудування, побудованого на основі життєвого циклу функціонування об'єктів основних засобів, що дає можливість акумулювати отримані у звітному періоді амортизаційні надходження за рахунок диференціації норм амортизації як за окремими групами основних фондів, так і в часовому проміжку нарахування їх зношення та забезпечити ефективне управління грошовими коштами підприємства із фонду капітальних інвестицій в умовах обмеженості зовнішніх фінансових ресурсів. Застосування оптимізаційної процедури амортизаційного процесу дозволить забезпечити чітку спрямованість операційної діяльності підприємства – швидкість повернення вкладених коштів або зменшення рівня валових витрат;

удосконалено:

– предметно-сутнісну характеристику категорії «амортизація» на основі детального аналізу існуючих концепцій реалізації амортизаційної політик підприємств в сучасних умовах господарювання, що на відміну від існуючих розглядає її як стратегічний напрямок управління діяльністю підприємства та інвестиційне джерело відтворення його виробничого потенціалу;

– підходи до проектування процесів амортизації основного капіталу з використанням комп'ютерних технологій для всіх рекомендованих положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку методів амортизації, орієнтованих на вирішення задач ефективного функціонування підприємства в умовах ринкової економіки;

– концептуально-логічну схему проведення багатоваріантної амортизації основного капіталу, яка передбачає вибір конкретного методу проектування процесу перенесення вартості досліджуваного об'єкту відповідно до етапу життєвого циклу продукції підприємства;

– методичні положення з визначення ефективності амортизаційної політики підприємств машинобудування на основі розширення інструментарію вартісної оцінки об'єктів основного капіталу, які підлягають амортизації;

- організаційний механізм реалізації амортизаційної політики машинобудівних підприємств шляхом чіткого розподілу управлінських функцій та сфери їх застосування; *набули подальшого розвитку:*
- адаптація методів реалізації амортизаційної політики розвинутих країн до умов національної економіки та обґрунтування доцільності їх застосування для вітчизняних підприємств машинобудівної галузі;
- методи моделювання амортизаційної політики підприємства при багатоваріантному характері її побудови, що передбачають проведення аналізу, оцінки та співставлення можливих альтернативних варіантів нарахування зносу за можливим варіантом реалізації амортизаційного процесу.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що розроблені у ньому теоретичні та методичні положення доведені до рівня практичних рекомендацій щодо удосконалення амортизаційної політики підприємств шляхом запровадження нових прогресивних форм і методів нарахування зносу основного капіталу із застосуванням модельного підходу до проектування амортизаційних процесів, та впроваджені у діяльність вітчизняних підприємств промисловості. Зокрема, при складанні внутрішньої фінансової звітності щодо фактичного використання коштів амортизаційного фонду та розробці інвестиційної стратегії в частині формування фінансового забезпечення діяльності підприємства на ПАТ «Красилівський машинобудівний завод» (довідка № 67 від 24.01.2011 р.), при удосконаленні системи управління підприємством на основі реалізації принципів оптимізації амортизаційної політики на ПАТ «Золотоніський машинобудівний завод ім. І.І. Лепсе» (довідка № 427 від 26.10.2011 р.) та при плануванні технічного розвитку підприємства та обґрунтуванні шляхів оновлення техніко-технологічної бази виробництва на ТОВ «Універсальна бурова техніка» (довідка № 237/11 від 02.11.2011 р.).

Основні результати теоретичного та методичного характеру використовуються у навчальному процесі Черкаського державного технологічного університету при викладанні дисципліни «Економіка підприємства» (довідка № 1658/01-11.01 від 18.11.2010 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід щодо організації та ефективної реалізації амортизаційної політики машинобудівних підприємств в сучасних умовах господарювання. Усі наукові результати, викладені у дослідженні, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в роботі використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні результати та висновки дисертації доповідалися та одержали схвалення на науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції «Управлінський потенціал у системі економічного розвитку» (м.Алушта, 2005 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків» (м.Черкаси, 2006 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків» (м.Черкаси, 2007 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Банківська система України в умовах

глобалізації фінансових ринків” (м.Черкаси, 2008 р.); XI Міжнародній науково-практичній конференції “Теорія і практика сучасної економіки” (м.Черкаси, 2010 р.).

Публікації. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 12 наукових праць, з яких 4 – статті в наукових журналах, 1 – у збірнику наукових праць та 7 тез у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 2,7 д.а., з яких особисто автору належить 1,6 д.а.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаної літератури і викладена на 215 сторінках. Основний текст становить 195 сторінок, список використаних літературних джерел з 199 найменувань займає 20 сторінок та 2 додатки розміщено на двох сторінках. Дисертація містить 8 таблиць та 51 рисунок (з них 10 – займають окремі сторінки).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, розкрито зв'язок роботи із науковими програмами, сформульовано об'єкт і предмет дослідження, окреслено мету і основні завдання, визначено наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів.

У **першому розділі „Сучасні підходи та тенденції формування амортизаційної політики підприємства”** досліджено основні підходи до визначення амортизації основного капіталу, визначено роль амортизаційної політики у формуванні інвестиційних ресурсів підприємства, сформовано її основні елементи та проаналізовано зарубіжний досвід щодо реалізації амортизаційної політики підприємницьких структур і виявлено тенденції її розвитку.

Встановлено, що амортизаційна політика виступає частиною стратегії економічного розвитку підприємства та передбачає розробку системи заходів щодо управління грошовими потоками з метою їх реінвестування у виробничу діяльність підприємства. Застосування стратегічного підходу до формування амортизаційної політики зумовлене тривалістю експлуатації об'єктів основних засобів, можливістю довгострокового прогнозування очікуваних грошових потоків від їх використання та залежністю форм реалізації механізму відтворення основного капіталу від сукупності чинників зовнішнього середовища.

Саме тому при побудові системи управління оновленням виробничого потенціалу підприємства необхідно враховувати спрямованість амортизаційної політики як на об'єкти амортизації (матеріальні та нематеріальні активи), так і на окремі бізнес-процеси (ціноутворення, складання кошторису виробництва, оплата праці, оподаткування тощо). Виходячи з цього, під амортизаційною політикою слід розуміти сукупність методів довгострокового управління відтворювальним процесом, яка реалізується через вплив на економічні процеси діяльності підприємства з метою формування фінансового забезпечення модернізації основних фондів.

Проблема амортизації основного капіталу ускладнюється не лише перехідним етапом утвердження ринкових засад господарювання, але й наявністю у вітчизняній економічній літературі різних концептуальних поглядів, в основі яких лежить своєрідна філософія обліку, нарахування та ролі амортизації у відтворенні капіталу підприємства. Аналіз спеціальної літератури дає можливість виокремити 5 основних

базових облікових концепцій амортизації: казуальна (причинна) концепція, концепція витрат, оцінки, зберігання капіталу та концепція відновлення.

Враховуючи вищевикладені положення, можна узагальнити той факт, що механізм процесу амортизації основного капіталу підприємства має бути націлений на одночасне вирішення трьох взаємопов'язаних завдань: відшкодування зношених засобів праці своєчасно та в повному обсязі відповідно до потреб виробничого процесу і умов господарювання; накопичення амортизаційного фонду і формування фінансового забезпечення відтворення основних фондів; цільове використання коштів на відтворення техніко-технологічної бази підприємства.

Амортизаційна політика як ключовий інструмент фінансового управління операційною діяльністю підприємства охоплює такі елементи, що формують пріоритетні напрямки її реалізації: удосконалення технологічної структури основних фондів, визначення системи диференційованих норм нарахування амортизації, встановлення порядку оцінки та переоцінки фондів, вибір способів та методів нарахування зносу, забезпечення цільового використання амортизаційних відрахувань, вибір ефективних форм відтворення основного капіталу.

Проведенні дослідження дозволяють зробити висновок, що реформування особливостей здійснення амортизаційної політики дозволить вирішити низку проблем, пов'язаних із розумінням сутності самого процесу відшкодування вартості основних фондів та підвищення ефективності господарської діяльності вітчизняних підприємств. Проведена нами порівняльна характеристика змін у реформуванні амортизаційної політики дає можливість виділити наступні позитивні тенденції у цьому напрямку:

- зміна результуючого аспекту амортизації із складової собівартості продукції підприємства до прибуткового компонента господарської діяльності, який пов'язаний з системою оподаткування підприємства. Таким чином, витратну сторону амортизації регулюють бухгалтерські положення, а прибуткову – податкові;

- зміна функціонального призначення амортизаційного процесу – амортизація розглядалась, в основному, як інструмент погашення витрат, авансованих на придбання чи створення об'єктів основних засобів. Нові підходи чітко роз'єднали накопичувальну функцію амортизації і функцію погашення витрат в якості двох відносно незалежних процесів. Таким чином, в цілому по підприємству накопичити кошти й отримати певні податкові пільги на цілі оновлення і розвитку основних засобів можна не більше, ніж це визначають норми податкової амортизації;

- запровадження методичної універсальності у нарахуванні амортизаційних відрахувань, що дозволило розділити процеси амортизації окремого об'єкту основних засобів, яку визначає підприємство, і амортизацію сукупності об'єктів основних засобів підприємства, яку визначає податкове законодавство. Тобто, кожний окремий об'єкт основних засобів підприємство амортизує, виходячи із власних вигод, але в цілому за всією сукупністю його основних засобів повинні бути витримані норми податкового законодавства;

- зміна масштабності державного регулювання амортизаційної політики із повного контролю за процесом амортизації до виконання функції визначення і контролю лише параметрів податкової амортизації по підприємству в цілому;

- забезпечення адаптивності амортизаційної політики підприємства, що передбачає можливість суб'єктів господарювання самостійно встановлювати і змінювати підходи до амортизації кожного окремого об'єкту основних засобів, гнучко враховуючи індивідуальні умови його корисного використання.

Для підтримання конкурентоспроможного статусу в ринкових умовах важливу роль для будь-якого підприємства відіграє підтримка його виробничих фондів на належному техніко-технологічному рівні з врахуванням НТП. Це можна здійснити за рахунок модернізації чи оновлення основних фондів. Для більшості розвинутих країн в умовах нестабільності зовнішніх умов господарювання та прояву фінансових криз амортизаційні відрахування виступають основним джерелом фінансування потреб підприємства у реальних інвестиціях, нагромадження коштів для забезпечення розширеного відтворення основного капіталу та попередження знецінення обладнання під впливом зростаючих факторів економічного розвитку. Саме тому, в обліковій політиці більшості розвинутих держав широкого розповсюдження набули так звані методи прогресивного нарахування і функціональних змін амортизаційних відрахувань, серед яких доцільно виділити метод зростаючих норм амортизації, зворотний метод суми чисел, метод капіталізації та метод складних відсотків.

Держава на законодавчому рівні створює відповідні умови для прискореного списання вартості основних фондів підприємства на витрати виробництва. В такому випадку розмір прибутку, який підлягає оподаткуванню зменшується, і податкові надходження від підприємств зменшуються. Але при подальшому використанні амортизованого обладнання всі авансовані державним бюджетом витрати повернуться за кілька років за рахунок збільшення прибутку підприємства через скорочення частки амортизації в собівартості продукції чи послуг. Це є основною причиною зацікавленості підприємства в швидкому списанні вартості обладнання та його продажу, а також заміні на нові високотехнологічні та конкурентоздатні зразки.

У другому розділі „Комплексна оцінка ефективності використання основного капіталу машинобудівних підприємств” проаналізовано стан та перспективи розвитку підприємств машинобудівної галузі України, виявлено основні тенденції розвитку галузевого ринку та визначено особливості реалізації багатоваріантної амортизаційної політики на вітчизняних підприємствах.

Рівень розвитку машинобудування є одним із основних показників економічного розвитку країни та є основним індикатором, що дозволяє оцінити її інноваційну систему. Визначальна роль даної галузі у народному господарстві оцінюється її суттєвим впливом на інші види економічної діяльності: якість та продуктивність технологічного обладнання, яке виступає у ролі виробничого ресурсу, зумовлює зростання продуктивності праці, обсягів виробництва та посилює конкурентоспроможність продукції.

На сьогодні машинобудівний комплекс України забезпечує близько 12,8% ВВП. До його складу входять понад 2800 підприємств та 230 установ, які здійснюють наукові та науково-дослідні роботи галузевого рівня.

Ретроспективний аналіз сучасного стану машинобудування в Україні за останні роки показав, що пік ефективності роботи підприємств галузі припадає на 2008 рік,

коли показники рентабельності машинобудівних підприємств становили 2,9%. Проте, протягом 2008 – 2009 р.р. виробництво машинобудівної продукції суттєво знизилось. Так, у 2009 році обсяг реалізованої продукції машинобудування скоротився у порівнянні із попереднім роком на 29,5%, що у вартісному вимірі складає 35 947,4 млн. грн. Проте у 2010 році спостерігалася тенденція до зростання реалізованої продукції на 30 515,5 млн.грн., 80,4% якої забезпечило збільшення обсягів виробництва транспортних засобів та устаткування.

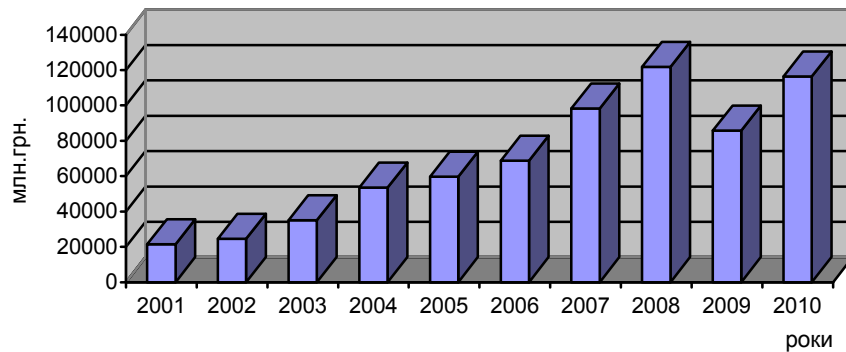

Рис. 1. Динаміка обсягів реалізації продукції підприємств машинобудування

Таким чином, на кінець 2010 року фактично було відновлено стан машинобудівної галузі станом на 2008 рік за обсягами реалізованої продукції. Такі різкі коливання у діяльності підприємств зумовлене кризовими явищами, наслідки яких для підприємств машинобудування проявляються у зростанні простроченої кредиторської заборгованості, нестачі грошових ресурсів, порушенні економічної стійкості, спадів обсягів виробництва та продаж готової продукції.

Низька вартість активної частини фондів негативно позначається на розмірі та технічному рівні виробництва, оскільки саме вони беруть безпосередню участь у перетворенні предметів праці у готову продукцію. Проте, слід відмітити, що позитивною тенденцією є приріст вартості машин та обладнання протягом звітного періоду на підприємствах машинобудівної промисловості, тоді як вартість пасивної частини залишалася незмінною з точки зору введення нових виробничих об'єктів. Така тенденція свідчить про розширення та диверсифікацію діяльності машинобудівних підприємств на базі існуючих виробничих потужностей і потенційних можливостей розвитку.

Виходячи із економічного призначення продукції, яка виготовляється підприємствами галузі, очевидним стає той факт, що виробничий процес машинобудівних підприємств є досить фондомістким. Таким чином, для визначення загальної результативності діяльності підприємства важливим моментом є проведення ефективної амортизаційної політики, націленої на створення умов для розширеного відтворення основного капіталу, диверсифікації форм інвестування виробничого процесу та уникнення ймовірності морального старіння фондів.

Задля виявлення проблемних зон функціонування та використання інвестиційного потенціалу нами було проведено аналітичну діагностику стану наявної технічної бази 10 найбільш відомих машинобудівних підприємств України, які тривалий час функціонують на вітчизняному ринку та репрезентують результатами своєї діяльності основні тенденції розвитку галузі (табл. 1).

Забезпеченість потреби підприємств машинобудівної галузі в активній частині основних засобів за рахунок амортизаційного фонду станом на 2010 рік

тис.грн.

№ п/п	Підприємства галузі	Нарахована сума амортизації	Використано амортизаційних відрахувань		Вартість придбання машин та обладнання	Рівень покриття витрат на купівлю фондів	Форма відтворення основних фондів
			Всього	На купівлю машин і обладнання			
1	ПАТ холдингова компанія «АвтоКраз»	47 106	7 432	4 484	4 484	1,00	Просте
2	ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло Шахтаря»	21 135	21 135	1 473	15 612	0,09	Розширене
3	ПАТ «Дружківський машинобудівний завод»	17 886	17 886	17 886	9 976	1,80	Просте
4	ПАТ «Красилівський машинобудівний завод»	1 891	256	256	256	1,00	Просте
5	ПАТ «Енергомашспецсталь»	100 230	229 162	229 051	207 901	1,10	Просте
6	ТОВ «Універсальна бурова техніка»	807	-	-	101	-	Розширене
7	ПАТ «Маріупольський завод важкого машинобудування»	18 388	18 388	6 709	6 848	0,98	Розширене
8	ПАТ «МОТОР СІЧ»	156 489	142 789	93 305	221 338	0,42	Розширене
9	ПАТ «Дніпровагонмаш»	7 165	4 668	2 165	2 165	1,00	Просте
10	ПАТ «Золотоніський машинобудівний завод ім. І.І. Лепсе»	616	55	48	46	1,04	Просте

Результати проведених розрахунків вказують на нераціональне формування стратегічних орієнтирів амортизаційної політики обраних машинобудівних підприємств. Враховуючи той факт, що більшість витрат, пов'язаних із відтворенням основного капіталу, задовольняються за рахунок відрахувань, можна стверджувати, що сформований таким чином амортизаційний фонд виконує в достатній мірі свою основну функцію – виступає джерелом нагромадження грошових коштів для оновлення технічної бази виробництва. Проте, відсутність реальних можливостей залучати до відтворювального процесу нерозподілений прибуток нівелює позитивний ефект такого накопичення, а заміна застарілої техніки на аналогічну виключно в межах нарахованого зносу сприяє посиленню технічного відставання виробництва та провокує знецінення основних засобів.

Отже, можна стверджувати про наявність суттєвих похибок та недоліки у проведенні амортизаційної політики та системи управління виробничим капіталом підприємств. Так, неефективним виявилось застосування в цілях бухгалтерського обліку прямолінійного методу нарахування амортизації, який визначений в обліковій

політиці усіх без винятку підприємств досліджуваної вибірки. Поряд з усіма перевагами такого методу, він негативно позначився на рівні зносу основних фондів, який в середньому становить 53% (для холдингової компанії «АвтоКраЗ» він перетнув критичну межу і сягнув відмітки 91%).

Проведений аналіз стану та перспектив розвитку машинобудівної промисловості України дозволяє виділити наступні стримуючі фактори подальшого зростання галузі: застаріла техніко-технологічна база більшості підприємств, що негативно впливає на конкурентоспроможність та якість продукції; недостатній рівень платоспроможності товаровиробників, що зумовило погіршення фінансово-економічний стану підприємств машинобудування; обмежений внутрішній попит на вітчизняну продукцію як у приватному, так і корпоративному секторах; низький рівень інноваційної активності вітчизняних підприємств; залежність вітчизняних підприємств від постачання комплектуючих виробів та запасних частин з інших країн; неефективна політика держави щодо діяльності монополістів і посередників, що призводить до підвищення вартості матеріалів, енергоресурсів.

Таким чином, для забезпечення безперебійного та ефективного процесу нарахування амортизації необхідно проводити моделювання вказаних процесів в розрізі можливих варіантів формування амортизаційної політики підприємства.

Для виявлення можливих альтернативних варіантів реалізації амортизаційної політики у роботі запропоновано застосування багатоваріантної амортизації основного капіталу на основі життєвого циклу об'єкта основних засобів.

Так, аналіз можливих варіантів прояву структурної побудови амортизаційних процесів дозволив окреслити наступну послідовність етапів багатоваріантного амортизаційного процесу: формування ідеї об'єкта; пошук шляхів реалізації ідеї; придбання (створення) об'єкту; визначення процесу амортизації; прийняття об'єкта на бухгалтерський облік; поточне нарахування амортизації; моніторинг стану й умов використання об'єкту; коригування процесу амортизації; неамортизаційне використання об'єкту; ліквідація об'єкту та зняття об'єкту з бухгалтерського обліку. Дотримання визначеної процедури дозволить оптимізувати протікання амортизаційних процесів та максимізує віддачу від проведення амортизаційної політики підприємства.

В третьому розділі „Удосконалення механізму оптимізації амортизаційної політики підприємства” запропоновано оптимізаційну модель доцільності оновлення активної частини основних фондів підприємства, побудовано алгоритм проведення амортизаційної політики підприємства та визначено функціональні обов'язки управлінського персоналу у сфері формування фонду накопичення.

Досліджено, що в сучасній практиці операційного менеджменту широко використовуються три основні підходи до побудови процесу нарахування зносу основних фондів підприємства: традиційний, який забезпечує вузьку спеціалізацію амортизаційної політики підприємства та передбачає застосування універсальних методик для визначення розміру відрахувань для усіх груп основних засобів; диверсифікований, який зорієнтований на використання широкого інструментарію розрахунку амортизаційних норм та формування інтенсивного розвитку операційної діяльності підприємства та проектний, який базується на побудові алгоритмів здійснення амортизації об'єктів основних фондів, обґрунтуванні доцільності використання конкретного методу амортизації та виборі однієї із можливих

альтернатив реалізації амортизаційної політики – швидкість окупності понесених капітальних витрат або скорочення валових витрат.

Домінування традиційного підходу у сфері управління амортизаційною політикою вітчизняних товаровиробників зумовило розгляд виробничо-господарських структур як вузькоспеціалізованих систем, для яких характерним є тривалий період експлуатації основних фондів. Таким чином, амортизація основних засобів машинобудівних підприємств у вітчизняній практиці завжди розглядалася як здійснення безальтернативної бухгалтерської процедури, яка визначається діючими нормативними актами.

Проектний характер амортизаційних процесів дає можливість обрати конкретні найбільш ефективні методи нарахування зносу основного капіталу підприємств та забезпечити швидке оновлення їх техніко-технологічної бази. Саме формування якісно нового принципу реалізації традиційної амортизаційної політики, дозволить оцінити витратну і результативну сторони оперативної діяльності підприємства та забезпечити поступові регулярні надходження для формування фонду нагромадження відповідно до потреб реального інвестування. Враховуючи численність факторів реалізації амортизаційної політики підприємства, доцільно застосовувати оптимізаційні моделі для врегулювання грошових потоків, одержаних від використання основних фондів, визначення їх експлуатаційних характеристик та максимізації економічного ефекту при заданій тривалості функціонування окремих груп основних засобів у виробничому процесі..

На основі проведеного аналізу існуючих методик у роботі розроблено алгоритм оптимізації амортизаційної політики, який дає можливість врахувати ступінь фізичного та морального зношення основних фондів машинобудівних підприємств та коригувати терміни їх корисної експлуатації. Основні етапи оптимізаційної процедури у проведенні амортизаційної політики підприємства представлені на рис.2.

Практичне застосування економіко-математичної моделі оптимізації амортизаційної політики машинобудівних підприємств було здійснено на ПАТ «Красилівський машинобудівний завод», для чого було проведено стану та ефективності використання основного капіталу підприємства, результати якого наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Стан активної частини основних виробничих фондів ПАТ «Красилівський машинобудівний завод»

Групи обладнання	Відпрацьований виробничий ресурс, %	Вік обладнання, %			
		До 5 років	5-10 років	10-20 років	Більше 20 років
Ливарне	75	-	10-12	45	43-45
Термічне	75	5-7	5	40-43	45-50
Зварювальне	80	-	10	60	30
Ковальсько-пресорне	70	5	10-11	60-65	19-25
Металорізальне	80	5	15	40-45	35-40
Складальне	80	4-5	5-6	50	39-41

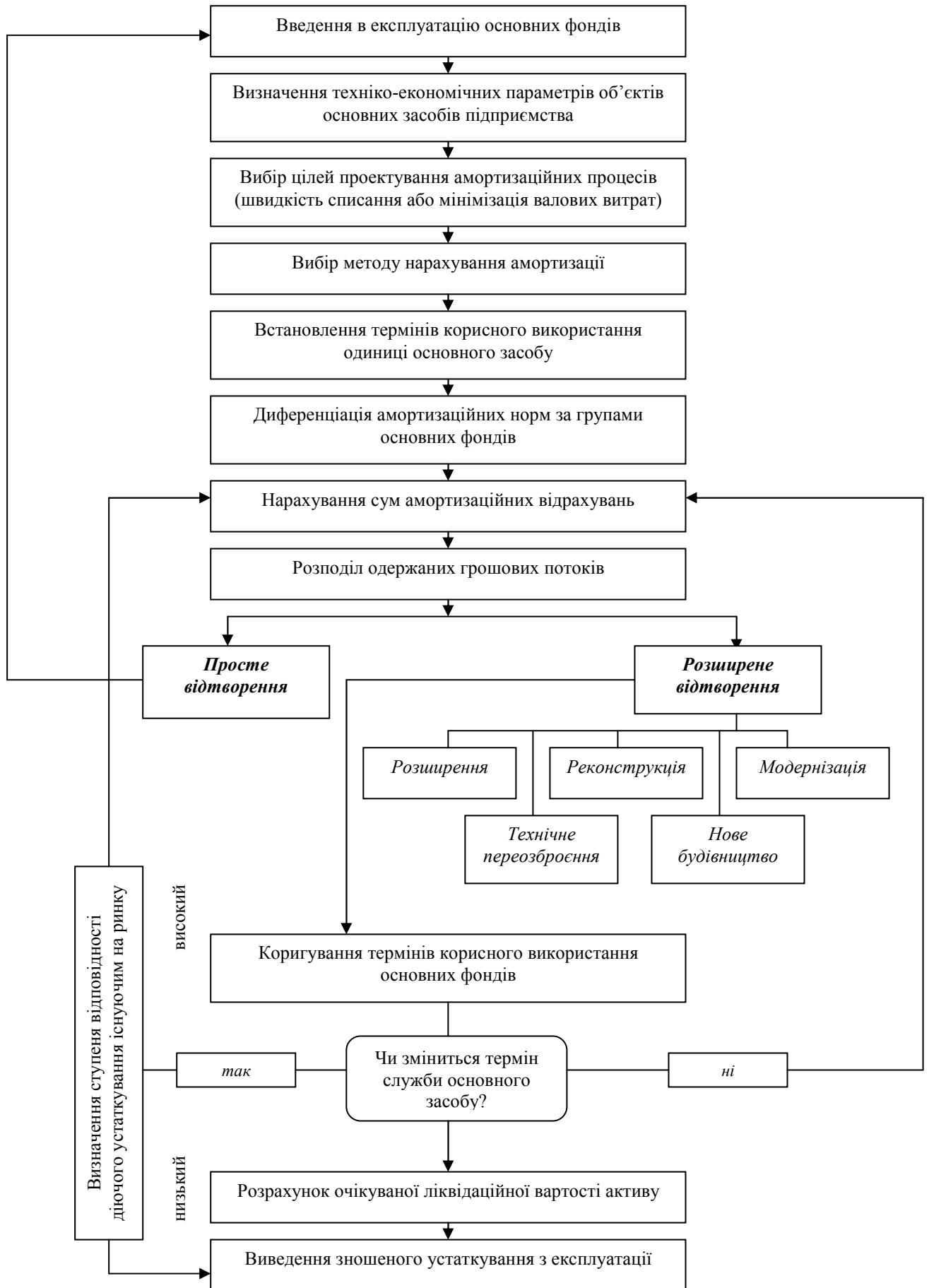

Рис. 2. Послідовність проведення процесу оптимізації амортизаційної політики машинобудівних підприємств

Як свідчать дані таблиці 2, за віковим складом технологічне устаткування ПАТ «Красилівський машинобудівний завод» морально та фізично застаріло, що робить сам процес виробництва малопродуктивним. Так, середній розрахунковий вік обладнання перевищує 20 років, зношеність фондів сягає 70-80%, а щорічний відсоток оновлення досягає лише 0,01.

Таким чином, необхідним стає розробка оперативних та тактичних планів з оновлення технологічного устаткування із застосуванням оптимізаційних процедур.

Оптимізаційна процедура була проведена безпосередньо для ведучої частини технологічного устаткування підприємства, за результатами якої побудовано тактичний графік оптимальної заміни устаткування основного виробничого цеху ПАТ «Красилівський машинобудівний завод» (табл. 3).

Таблиця 3

**Оптимізаційне вирішення доцільності заміни ведучого устаткування цеху
ПАТ «Красилівський машинобудівний завод»**

Періоди		Роки планового періоду				
		1	2	3	4	5
Вікові групи устаткування	0-5	зберегти	зберегти	зберегти	зберегти	зберегти
	5-10			зберегти	замінити	зберегти
	10-15				замінити	зберегти
	15-20					замінити
Оптимальне вирішення		зберегти	зберегти	зберегти	замінити	зберегти

Таким чином, провівши оптимізаційну процедуру, можна стверджувати, що найбільш виправданим з економічної точки зору є виведення устаткування терміном експлуатації 10-15 років у четвертому плановому періоді, оскільки саме за цей час обладнання практично повністю використовує свій внутрішній ресурс, при цьому не завдаючи збитків підприємству щодо його обслуговування та використання.

На основі проведеної оптимізації використання амортизаційних відрахувань здійснюють вибір та обґрунтування методу амортизації основного капіталу.

При виборі економічно обґрунтованого методу амортизації необхідно дотримуватися наступних принципів: обачності, який передбачає дотримання чіткої відповідності об'єкта основних засобів та способів нарахування його зношення; очікування майбутніх економічних вигод, що дозволяє обрати ціль проектування амортизації та визначити напрям його реалізації – забезпечити швидке зношення та відповідне оновлення технічної бази виробництва чи зменшити у першій половині експлуатації основних фондів розміру відрахувань і, таким чином, скоротити валові витрати у звітному періоді та розмір податку на прибуток; диференціації, зумовлений неоднорідністю засобів праці і передбачає обмеження сфер застосування методів амортизації конкретними групами основних фондів.

Встановлено, що в основі побудови амортизаційної політики підприємства лежить принцип збалансованості інформаційних потоків та принцип розподілу

обов'язків між функціональними службами підприємства. Зокрема, сучасні підходи до побудови господарської діяльності надають широкі права і можливості власникам і менеджерам підприємств будувати амортизаційні процеси за різними варіантами схем і обирати для кожної конкретної ситуації свій, найбільш доцільний підхід здійснення амортизації, який відповідає цілям діяльності і розвитку даного підприємства.

Як показують проведені дослідження кінцевий результат у сфері амортизаційної політики підприємства на 60% залежить від ефективності рішень управлінського персоналу і лише на 40% від злагодженості роботи облікових служб. При цьому повнота повноважень останніх визначатиметься розміром самого підприємства та масштабами його діяльності, галузевою приналежністю, формою господарювання та організаційною структурою підприємства.

Враховуючи важливість спеціалізації праці при проведенні амортизаційної політики, пропонуємо здійснити чітке розмежування функції із забезпечення процесу амортизації основного капіталу, яке відображене на рис.3.

Рис. 3. Розподіл повноважень між обліковцями та менеджерами підприємства у сфері реалізації амортизаційної політики

Таким чином, очевидним стає факт, що вирішальна роль у досягненні стратегічних орієнтирів діяльності підприємства належить повному та вчасному забезпеченню фінансової підтримки його інвестиційних операцій, пов'язаних із оновлення техніко-технологічної бази виробництва. Саме тому, розробка та впровадження оптимізаційних процедур до формування амортизаційної політики машинобудівних підприємств дозволить стабілізувати діяльність вітчизняних товаровиробників, відновити свій виробничий потенціал та забезпечити модернізацію активної частини основних фондів.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення науково-прикладного завдання, що проявляється в удосконаленні механізму формування та реалізації амортизаційної політики підприємств машинобудівної галузі на основі оптимізації грошових потоків, одержаних від використання основного капіталу вітчизняних товаровиробників.

За результатами виконаного дослідження розв'язано усі поставлені задачі, сформульовано такі висновки та рекомендації:

1. Визначено, що домінуючим у вітчизняній практиці господарювання є подвійне бачення сутності амортизації основних засобів підприємств як інструменту погашення їх вартості та одночасно засобу стимулювання їх відтворення і оновлення. Таке твердження позбавило підприємств чітких орієнтирів стратегічного розвитку, в результаті чого амортизаційна політика носила витратний характер та номінально виконувала функцію джерела фінансування капіталовкладень;

2. Вивчення положень основних теорій амортизації основного капіталу підприємства дає можливість об'єднати в рамках даного визначення витратний і дохідний підходи та узагальнення їх в наступному вигляді: амортизація – це одночасні поступові процеси переносу витрат та накопичення коштів для еквівалентної заміни об'єктів основних засобів внаслідок їх фізичного або морально зносу. Амортизаційна політика відповідно націлена на об'єктивну реалізацію амортизаційних відрахувань для забезпечення майбутніх вигод;

3. Досліджено, що основним джерелом фінансування операційної діяльності підприємства та оновлення техніко-технологічної бази виробництва у розвинутих країнах виступають амортизаційні відрахування. Виходячи з цього, основу амортизаційної політики таких країн становить використання методів прискореної амортизації та стимулювання на рівні держави процесів відтворення основного капіталу, що приносить довгостроковий бюджетний ефект в майбутньому;

4. Проаналізовано стан основних фондів підприємств машинобудівної галузі та практику проведення амортизаційної політики вітчизняних товаровиробників, за результатами якого можна зробити висновок про суттєві похибки у проведенні амортизаційної політики та системи управління виробничим капіталом підприємств. Так, середній коефіцієнт зносу основного капіталу підприємств машинобудування становив за 2010 рік близько 84,3%. Така ситуація зумовлює низьку конкурентоспроможність продукції підприємств даної галузі, а відсутність інноваційної активності більшість товаровиробників залишає їх поза науково-технічним прогресом. Основними причинами цього є відсутність спеціалізованого

методичного забезпечення процесу нарахування зносу основних фондів та нецільове використання коштів нагромадження;

5. Обґрунтовано, що підприємницький характер діяльності машинобудівних підприємств вимагає радикальних змін у проведенні амортизації основних виробничих фондів на основі проектного підходу до побудови процесів перенесення їх вартості на вартість новоствореної продукції. Застосування методів імітаційного моделювання протікання амортизаційних процесів дозволить передбачити майбутній ефект від проведення багатоваріантної амортизації;

6. Запропоновано алгоритми моделювання життєвого циклу багатоваріантної амортизації основного капіталу машинобудівних підприємств, що дає можливість визначити обсяг та склад робіт в розрізі передамортизаційного, амортизаційного та післяамортизаційного періодів, а також проводити коригування тривалості корисного використання об'єктів основних засобів;

7. Розроблено математична модель оптимальної заміни устаткування машинобудівного підприємства, що дає можливість застосовувати диференційований підхід до процесу амортизації окремих об'єктів основних засобів, що передбачає вибір однієї із альтернативних цілей операційної діяльності підприємства – швидкість повернення вкладених коштів або зменшення рівня валових витрат. Так, провівши оптимізаційну процедуру заміни ведучої групи устаткування основного цеху ПАТ «Красилівський машинобудівний завод», можна стверджувати, що найбільш виправданим з економічної точки зору є виведення устаткування терміном експлуатації 10-15 років у четвертому плановому періоді, оскільки саме за цей час обладнання практично повністю використовує свій внутрішній ресурс, при цьому не завдаючи збитків підприємству щодо його обслуговування та використання;

8. Розглянуто економічні аспекти оцінки перенесеної вартості основних фондів в системі амортизаційної політики підприємства та проведено діагностику переваг та недоліків кожного підходу проведення багатоваріантної амортизації. Визначення загальних напрямів коригування і розвитку методологічних засад побудови процесів амортизації дозволяє цілеспрямовано підходити до розробки конкретних заходів із вдосконалення проведення податкової і бухгалтерської амортизації основних засобів виробничих і господарських структур;

9. Доведено, що процеси нарахування зносу основних фондів лежать в площині управлінських та бухгалтерських сфер діяльності. Тому функції обліковців мають бути зосередженні виключно у сфері нарахування, взяття на облік та відображення у звітності руху фондів та виступати аналітичним обґрунтування рішень керівника підприємства, який і здійснює загальне управління амортизаційним процесом.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у фахових виданнях

1. Скорик О.О. Від статистичного до натурального моделювання господарських процесів і систем / О.О. Скорик, О.Г. Березняк, О.Г. Харічкін // Економіка і регіон. – 2007. – №4(15) – С.81-84. (Особистий внесок автора: розглянуто моделювання з точки зору прогнозування майбутнього для господарської діяльності в цілому та окремих її аспектів).

2. Скорик О.О. Методологічні проблеми теорії та практики економічного аналізу / О.О. Скорик, О.Г. Березняк, О.Г. Харічкін // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2004. – Т. 11. – С. 173-179. (Особистий внесок автора: проаналізовано вплив розвитку інформаційних технологій на зростання динаміки господарської діяльності підприємства).

3. Скорик О.О. Типізація і дослідження характеру задач побудови амортизаційних процесів / О.О. Скорик, О.Г. Харічкін // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. – 2007. – № 9 (115). – Частина 2. – С. 233- 235. (Особистий внесок автора: досліджено вплив сучасних умов господарської діяльності на характер побудови амортизаційних процесів основних засобів підприємства).

4. Скорик О.О. Проблеми амортизації основних засобів у банківській експертизі інвестиційних проектів / О.О. Скорик, О.Г. Березняк, О.Г. Харічкін // Економіка і регіон. – 2009. – №1(20) – С.149-152. (Особистий внесок автора: розроблена схема дії амортизації як механізму оновлення капіталу, проаналізовані основні методологічні підходи до процесу амортизації в ринкових умовах господарювання).

5. Скорик О.О. Методичні підходи до побудови процесів амортизації основних засобів машинобудівних підприємств / О.О. Скорик // Інноваційна економіка. – 2011. – №1 (20). – С. 115-120.

Додаткові публікації

6. Скорик О.О. Аналіз амортизаційних процесів - новий напрямок аналітичної роботи на підприємствах. / О.О. Скорик // Теорія і практика сучасної економіки: V міжнар. наук.-практ. конф., 15-17 вересня 2004 р.: тези доповідей. - Черкаси: ЧДТУ, 2004. – С. 285-287.

7. Скорик О.О. Амортизація - складова потенціалу підприємства / О.О. Скорик, О.Г. Березняк // Управлінський потенціал у системі економічного розвитку: міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 жовтня 2007 р.: тези доповідей. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. — С. 21-23.

8. Скорик О.О. Амортизація основних засобів підприємства як чинник доцільної та гнучкої побудови господарських процесів і раціонального використання трудових ресурсів / О.О. Скорик // Інституціональні аспекти функціонування трудового потенціалу: міжнар. наук.-практ. конф., 4-6 травня 2009 р.: тези доповідей. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. – С. 183-185.

9. Скорик О.О. До методологічні аспекти визначення поняття «амортизаційна політика» / О.О. Скорик // Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання: IV міжнар. наук. конф.: тези доповідей. - Донецьк: ДонНУ, 2003. – Частина 5. – С. 282-283.

10. Скорик О.О. Методологічні проблеми амортизації основних засобів як інструмент банківської експертизи інвестиційних проектів / О.О. Скорик, О.Г. Березняк, О.Г. Харічкін // Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків: міжнар. наук.-практ. конф.: тези доповідей.- Черкаси: ЧБІ УАБС НБУ, 2008. - С. 89-91.

11. Скорик О.О. Проблеми банківської експертизи фінансового стану підприємств з диверсифікованим характером діяльності (амортизаційний аспект) / О.О. Скорик, О.Г. Березняк, О.Г. Харічкін // Банківська система України в умовах глобалізації фінансових

ринків: міжнар. наук.-практ. конф.: тези доповідей. - Черкаси: ЧБІ УАБС НБУ, 2006.- 342 с.

12.Скорик О.О. Роль проектування в виробничо-господарській діяльності / О.О. Скорик //Теорія і практика сучасної економіки: XI міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 жовтня 2010 р.: тези доповідей. –Черкаси: ЧДТУ, 2010. – Т. 2. - 242с.

АНОТАЦІЯ

Скорик О.О. Оптимізація амортизаційної політики підприємств машинобудівної галузі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Тернопіль, 2012.

У дисертації досліджуються теоретичні, методичні та практичні аспекти оптимізації амортизаційної політики підприємств машинобудівної галузі. Досліджено сутність та основний зміст амортизації основного капіталу підприємства, визначено особливості проведення амортизаційної політики як інструменту реалізації інвестиційних цілей підприємства та визначено склад її основних елементів. Проведено дослідження особливостей становлення амортизаційної політики національної економіки, виявлено основні напрямки її реформування та оцінено перспективи удосконалення. Здійснено порівняльний аналіз зарубіжного досвіду формування амортизаційної політики розвинутих країн із реаліями вітчизняної економіки. Проаналізовано стан та перспективи розвитку машинобудівної промисловості України, оцінено потенційні можливості та інвестиційну привабливість вітчизняних товаровиробників.

Удосконалено механізм проведення амортизаційної політики підприємств на основі впровадження моделювання процесів багатоваріантної амортизації та її оптимізації шляхом коригування термінів використання об'єктів основних засобів і диференціації норм нарахування зносу. Обґрунтовано необхідність та економічну доцільність розподілу функцій управлінського та облікового персоналу підприємства у здійсненні амортизаційної політики для узгодженості інформаційних потоків та комплексності управління процесами оновлення виробничого потенціалу.

Ключові слова: амортизаційна політика, основний капітал, фонд нагромадження, багатоваріантна амортизація, диференціація норм амортизації, оптимізаційна процедура, техніко-технологічна база, оновлення виробництва.

АННОТАЦИЯ

Скорик А.А. Оптимизация амортизационной политики предприятий машиностроительной отрасли. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя, Тернополь, 2012.

В диссертации исследуются теоретические, методические и практические аспекты оптимизации амортизационной политики предприятий машиностроительной отрасли. Выявлено, что основные исследования ведутся в плоскости традиционного

видения сущности и методологии амортизационного процесса, а именно сконцентрированы на налоговых или бухгалтерских аспектах данной проблемы. Исследована сущность и основное содержание амортизации основного капитала предприятия, определены особенности проведения амортизационной политики как инструмента реализации инвестиционных целей предприятия и определен состав ее основных элементов. Проведено исследование особенностей становления амортизационной политики национальной экономики, выявлены основные направления ее реформирования и оценены перспективы совершенствования. Осуществлен сравнительный анализ зарубежного опыта формирования амортизационной политики развитых стран с реалиями отечественной экономики.

Проанализировано состояние и перспективы развития машиностроительной промышленности Украины, оценены потенциальные возможности и инвестиционную привлекательность отечественных товаропроизводителей. Результаты проведенных расчетов указывают на неверный выбор стратегических ориентиров амортизационной политики выбранных машиностроительных предприятий. Учитывая тот факт, что большинство расходов, связанных с воспроизводством основного капитала, удовлетворяются за счет отчислений, можно утверждать, что сформированный таким образом амортизационный фонд выполняет в достаточной мере свою основную функцию - выступает источником накопления денежных средств для обновления технической базы производства.

Усовершенствован механизм проведения амортизационной политики предприятий на основе внедрения моделирования процессов многовариантной амортизации и оптимизации путем корректировки сроков использования объектов основных средств и дифференциации норм начисления износа. Предложен алгоритм оптимизации амортизационной политики предприятий машиностроения, построенный на основе жизненного цикла существования объектов основных средств. Это дает возможность аккумулировать полученные в отчетном периоде амортизационные поступления за счет дифференциации норм амортизации, как по отдельным группам основных фондов, так и во временном промежутке начисления их износа и обеспечить эффективное управление денежными средствами предприятия из фонда капитальных инвестиций в условиях ограниченности внешних финансовых ресурсов. Применение оптимизационной процедуры амортизационного процесса позволит обеспечить четкую направленность операционной деятельности предприятия - скорость возврата вложенных средств или уменьшения уровня валовых расходов.

Обоснована необходимость и экономическую целесообразность распределения функций управленческого и учетного персонала предприятия в осуществлении амортизационной политики для согласованности информационных потоков и комплексности. Установлено, что в основе построения амортизационной политики предприятия лежит принцип сбалансированности информационных потоков и принцип распределения обязанностей между функциональными службами предприятия. В частности, современные подходы к построению хозяйственной деятельности предоставляют широкие права и возможности владельцам и менеджерам предприятий строить амортизационные процессы с различными вариантами схем и выбирать для каждой конкретной ситуации свой, наиболее

целесообразный подход осуществления амортизации, который соответствует целям деятельности и развития данного предприятия.

Ключевые слова: амортизационная политика, основной капитал, фонд накопления, многовариантная амортизация, дифференциация норм амортизации, оптимизационная процедура, технико-технологическая база, обновление производства.

ANNOTATION

Skorik O.O. Optimization of depreciation policy of enterprises in machine-building industry. – Manuscript.

This thesis is necessary for achieving the candidate scientific degree in the field of Economic Sciences in speciality 08.00.04 Economy and Management of Enterprises (according to the Types of Economic Activities). – Ivan Pulia Ternopil National Technical University, Ternopil, 2012.

The theoretical, methodical and practical aspects of depreciation policy of enterprises in machine-building industry are investigated in the thesis. The essence and the main contents of depreciation of the fixed assets in the enterprise are investigated. The features of the depreciation policy are defined as the instrument of realization of the investment objectives in the enterprise. The composition of the main elements of the depreciation policy is defined. The research of the peculiarities in establishment of depreciation policy of the national economy is held and the main directions of its reformation are revealed. The perspectives for perfection are estimated. The comparative analysis of foreign experience in depreciation policy formation in the developed countries in connection with realities of the domestic economy is done. The state and perspectives of machine-building industry in Ukraine are analyzed. The potential possibilities and investment attractiveness of domestic producers are estimated. The mechanism of realization of depreciation policy of enterprises is improved according to the implementation of modeling the processes of multiversion depreciation and its optimization due to adjusting the terms in using the objects of the fixed assets and the differentiation of the norms of depreciation calculation. The necessity and economic feasibility in distribution of the functions of management and accounting of company staff are justified in carrying out the depreciation policy for coordinating information flow and complex managing the process of updating the production potential.

Keywords: depreciation policy, fixed assets, fund of accumulation, multiple depreciation, differentiation rules of depreciation, optimization procedure, technical and technological base, update of production.